

zika, vredno je malo dalje pomuditi se pri tem vprašanju.

Najpred nam se tukaj vriva drugo vprašanje, namreč: Jeli res mena knjižnega jezika zdaj na dnevnem redu? So li okoliščine naše toliko izpremenjene, da smo Slovenci danes na razpotju, iščoč sveta, kaj hočemo, kam hočemo, dočim včeraj nismo bili? Meni se ne vidi takó. Opazujem res z veliko radostjo, da cena slovanskega imenu po Evropi na vis bije in da nam ta blagotvorna svest prsa širi, nas jači in krepi in nam v naših pravičnih težnjah ne dá klonuti duhom, kakor velí Hrvat; ali ne vidim tistega velikega prekreta ali zgodovinskega obrata, kakoršnega bi k temu treba bilo.

V dobi, ko je v Zagrebu Gaj začel svoje za Hrvate toliko imenitno delovanje, čulo se je res dokaj glasov, svetujočih Slovincem pristopiti v ilirsko kolo, in jaz se sam spominjam, da sem slišal Gaja reči: Slovenščina nima nikakve budućnosti.

Katero pot smo takrat izbrali, to vsi vemo in vidimo tudi uspeh, ki smo ga, idoč po njej, dosegli.

Preletimo v duhu preteklih 50 let. Po tem ko je Metelko postavil jeziku trdna pravila, pribrenčl „Čebelica“ na slovenski vrt; zapoje Preširen in iznenadi očara z divnimi svojimi poezijami Slovence, katerim še ni bilo popolnem zamrlo narodno čustvo; oglašé se „Novice“ in začno širiti omiko in buditi národno svest po najzabitnijih koteh prostranega slovenskega ozemlja; Koseski povzdigne svoj ubrani, zvonki glas, vnema in oduševlja slovenska srca; „Novicam“ pridružajo se drugi slovenski listi; ljudstvo se zbudi iz predolgega dremeža, omili mu knjiga, s katero ga sv. Mohorja družba in pozneje Matica obilo zakladata, omili mu tako, da ima rodoljubna duhovščina delo, nategniti mu; po lepši slovenščini, ki jo iz knjig in časnikov čita in iz ust narodnih duhovnikov ganjen posluša, lika si sam govorico in dan današnji ti priprost delavec (— tega sem se sam nedavno uveril —) napiše pismo, kakoršnega bi pred visokošolec ne bil vzmogel. Res mora človeku, kateri nekaj več let iz zgodovine slovenskega slovstva živo pametuje, srce radosti zaigravati, kedar sijajni zlog Erjavca, Levca, Stritarja in še drugih naših izvrstnjakov primerja s preubožno in „okorno besedo detinstva“, kakoršna nam govori iz prvih tečajev „Novic“. Sili te miline in ljubkosti niti naše nežne gospodične, naše krasavice niso mogle po vsem odoleti, tudi one (po malem res!) pristopajo v kolo slovensko. (Dal. prih.)

Zgodovinske stvari.

O dr. Jos. Perwolfovem delu „Slavjansko-orientalno vprašanje“ zvanem.

Píše Fr. Potočnik.

II.

(Dalje.)

Boji Samovi z Obri, boji ruskih Vladimirov, Igorjev in Ivanov s Pečenegi, Kumanci in Tartari, srbskega Lazarja in Miloša, poljskega kralja Sobieskega, ruskih carov Nikolaja in Aleksandra s Turki, boji Svatopluka, Jelačiča, Kuničaniina, Paskieviča, velikega kneza Nikolaja, generalov Filipoviča in Jovanoviča, bitke na Kosovem polji, pri Kazanu in Deligradu, pri Vilagošu, Plevni in Livnu, to so le po času različni prizori onega nepretrganega boja Slovanstva z azijskimi druhalmi, ki še danes ni končan, in tudi tako dolgo ne bo, dokler ne bo zadnjega ostanka azijskih roparjev ista osoda zadela, kakor Obre, Hunce, Pečenege itd.

Pred 13 stoletji so Obri vpregali ruske žene pred svoje vozove, pred 6 stoletji je tartarski veliki khan po celi Rusiji davek (tribut) pobiral! Pa je li to danes bolje? Koliko časa je od tega, kar so turški paše in njim enaka druhal divjali po Bosni, Bolgariji in Srbiji? Komaj je 30 let, kar so magjarski „generali“ in „sodniki“ obešali slovaške in srbske domoljube. Dandanes živeči prijatli onih magjarskih „generalov in sodnikov“ zapirajo slovanske domoljube, Miletiča in druge, in bi jih še danes obešali, ko bi se ne bali kazni evropske. — Z velikimi težavami ustanovljene narodne zavode ubogih Slovakov so uničili in njihovo premoženje konfiscirali.

V istini, boj še trpi, kakor pred stoletji, le evropske razmere so danes drugačne. Kakor Hunci in Obri, Pečenegi in Kumanci, tako se bodo tudi Turki in Madjari evropski civilizaciji umakniti morali. Uni so že zdaj tako rekoč vničeni, tem pa manjka le še družega Vilagoša, pa so tudi pri kraju.

Odkar so Turki Carigrad vzeli, in na Kosovem polji zmagali, zdihovali so balkanski Slovani in z njimi vsa Evropa pod udarci te azijske druhal. Kako da je Evropa to trpela, da se jih ni ubranila? Bile so tačas tri mogočne države, ki bi bile to lahko zabranile, toda one niso hotele složno postopati, in zato je tako prišlo. (Dal. prih.)

Mnogovrstne novice.

* *Novo narodno gledališče v Pragi* bode kmalu do delano. Za dunajskim opernim gledališčem bode to gledališče najlepše v našem cesarstvu. Veliko bo tako, da bode 2200 oseb prostora imelo v njem. Do sedaj je za napravo njegovo v vsem potrošeno 1 milijon in 130.537 gold. 40 kr.

* Vladni časnik, ki izhaja v Sarajevu pod imenom „Bosansko-hercegovačke novine“, pričel se je tiskati poleg latinice tudi s cirilico. Ko se je tiskal samo v latinici, bili so ondašnji Turki zadovoljni, ker v latinskih pismenkah niso videli razžaljenja verske ravnopravnosti. Sedaj pa se Mohamedanci dogovarjajo, da pošljejo prošnjo do našega cesarja, naj veleval, da se vladni list tiska tudi s turškimi pismenkami (jazijami) in v turškem jeziku, češ, da to zahteva verska ravnopravnost. Poleg tega nameravajo sedaj tudi židovi (judje) prositi, da z njihovimi pismenkami in v njihovem jeziku se tiska navedeni vladni časnik. Tedaj tudi Turke navdaja klic po ravnopravnosti!

Ozir po svetu.

Črtice iz Bosne.

(Dalje.)

Prenočili smo na planem, ker nismo mogli priti do malega Maglaja, kjer je nekoliko hiš. Kako se je moj tovariš rotíl, ko tu s svojo pritožbo pritožbo pri poveljniku vojaškega spremstva zoper podčastnika ni nič opravil, tega rajši ne popisujem. Spala sva oba pod milim nebom, kakor drugi vsi, a ponoči je Bavarec vsako uro klel to deželo, po kateri se mora človek ves dan voziti, pa ne pride do mesta, da bi dobil posteljo. Ker ni mogel spati, je zabaval se s tem, da je praznil svojo torbo, v kateri je imel nekoliko pijače in mrzle jedi, drugo jutro sem mu moral uže jaz ogreti želodec s svojo slivovko, sirom in slanino, česar sem bil za silo sabo vzel, dobro vedoč, kako težko bo tukaj kaj dobiti nevojakom.